

Birleşik Krallık ve İngiltere'de LGBT'lere Yönelik Sosyal İçerme Politikaları

Genel tanımı itibarıyla "sosyal içerme" bireyin eğitim, istihdam ve sivil toplum gibi toplumsal alanlar ile hizmet ve karar alıcı olarak kamu organlarına herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan dahil olmasını güçlendirmeye ilişkin politikaları ifade eder.

İnsan hakları ve eşitlik ilkeleri doğrultusunda Avrupa Birliği ile başlayan, ardından pek çok gelişmiş demokrasi tarafından da gündeme alınan sosyal içerme politika çerçeveleri, mevcut çok katmanlı sosyal dışlama süreçleri ile mücadelenin en etkili araçlarından. Öte yandan, yaygın sosyal içerme tanımlarının altını çizdiği "dışarıdakilerin entegrasyonu" ifadesinin kullanımı pratik anlamda manalı olsa da var olan ayrımcılığı ve yanlış dili tekrarlama ve yeniden üretme potansiyeline sahiptir. Toplumdaki herhangi bir grubu, toplumu oluşturan esas unsurlardan biri olarak görmek ve bu şekilde kodlamak yerine farklılığa odaklanmak ve bunu vurgulamak insanlar üzerinde de belirli negatif etkiler yaratma ihtimaline sahiptir. Belirlenen grup hakkında söylenegelen ayrımcı veya dışlayıcı ifadeler toplumun geri kalan kısmında yerleşik algıların pekişmesine sebep olabilir. Kısaca, grubun farklılığı üzerinden vurgulanması bireyler tarafından kanıksanmış olabilir, bu da kişileri bilinçsizce ayrımcılığa sürükleyebilir. Bu kanıksama yalnızca toplumun/topluluğun geri kalan kesimi değil, aynı zamanda ayrımcılığa maruz bırakılan kişiler tarafından da içselleştirilmiş olabilir.

Pek çok ülkede sosyal içerme çerçevelerinin odağına ekonomik veya kazanç temelli pratikler alınır. Avrupa Birliği ile görünürlüğü çoğalan sosyal içerme politikalarının üye ülkelerde de en çok işgücüne katılıma dayanan politikalar ile yürütüldüğünü görüyoruz. Bununla birlikte, dışlamanın bir sonucu olarak sosyal hayattan ve kamusal olanaklardan kopuk kalma, eğitim, sağlık, barınma gibi temel gereksinim sayılan ve insan hakları kapsamında bulunan hizmetlere dahi ulaşamama ve vatandaşlık veya mültecilik haklarından yeterli ölçüde faydalanamama sosyal içermenin ele aldığı ve iyileştirmeye çalıştığı meselelerden bazılarıdır.

Avrupa Komisyonu'nun kararlarında da vurgulandığı üzere, sosyal içermenin en önemli aktörleri veya diğer bir deyişle "dışlamanın mağdurları", marjinalleştirilme yolu ile hakları ihlal edilen dezavantajlı toplumsal kesimlere üye kişilerden oluşmaktadır. Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks (LGBTİ) kişiler, toplum geneli içinde farklı yollarla görünmez kılınan ve ayrımcılığa maruz kalan hak öznesi kesimler listesinin ilk sıralarında gelmektedir.

Cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri veya interseks durumları nedeniyle toplum geneline egemen olmuş normlara ters düşen ve cinsel kimlikleri yüzünden ayrımcılığa ve şiddete uğrayan LGBTİ'ler, "normal" varsayılan kişilerle aynı sosyal ve kamusal kanallara erişimde ayrımcılık ve kısıtlamalarla karşılaşılıyorlar. Bu açıdan, bilgi eksikliği sebebiyle geliştirilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan önyargılar, siyasi temsil konusunda karşılaşılan engeller, toplum içinde görünmez ve güçsüz kılınma gibi nedenler yüzünden sosyal içerme politikaları LGBTİ bireyler için yadsınamaz bir öneme sahiptir. Sosyal içerme politikalarının

sıkça tartışıldığı ve üzerine mercek tutulduğu bir dönemde, bu konuda hatırı sayılır sayıda çalışma gerçekleştirmiş Birleşik Krallık'a odaklanıyor bu yazı. ILGA Avrupa 2015 Gökkuşuğu Haritası'na göre Birleşik Krallık, yüzde 86 ile eşitlik ve kapsayıcılıkta en yüksek skora sahip ülke. Birleşik Krallık ve İngiltere'deki sosyal içerme politikaları, 2010 yılında yürürlüğe konulan "Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Eşitliğini İlerletme Eylem Planı" ile de göze çarpıyor.

Eğitim

Birleşik Krallık'ta 2010 yılından itibaren uygulanmaya başlanan ve hükümet organları ile LGBTİ haklarını ön plana alan örgütler arasında işbirliğini güçlendirmeyi hedefleyen eylem planı sayesinde eğitim ve sağlık gibi pek çok alanda uygulamalar başlatılmıştır. Örneğin, 2010-2011 yılları arasında örgün eğitimdeki okullar özelinde öğretmenlere homofobi ve transfobi konularında eğitim verilmiştir. Bu eğitimin başlıca amacı, öğrenciler arasında cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelinde meydana gelen "akran zorbalığı" ile mücadele etmektir. 2011 yılı verilerine göre, orta dereceli okullarda öğrencilerin %65'i homofobik ayrımcı söylemlerle karşılaşmaktadır (Working for Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender Equality: Moving Forward, 2011: 1). Benzer bir şekilde LGB öğrencilerin %97'si ise okullarda homofobik bir dil kullanıldığını söylemektedir. Bunu önlemek amacıyla okullarda yürütülen çalışmalar kapsamında öğretmenlere eğitim verilmesinin yanı sıra okul müfredatlarının tam eşitlikçi ve kapsayıcı olması da yer almaktadır.

Çalışma Hayatı ve Eşitlik

Okul hayatı dışında bir diğer sosyal içerme alanı, adil ve eşit çalışma koşulları sağlamak üzerine harekete geçilmesi gereken işyerleri ve emek piyasasıdır. Birleşik Krallık'ta her beş LGBTİ'den biri cinsel kimliği nedeniyle işyerinde tacize veya ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmiştir (Working for Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender Equality: Moving Forward, 2011: 4). İşyerlerini ve çalışanları bilgilendirmek kadar bunun izlenmesi ve uygun ortamlar sağlanması sorumluluğunu da içeren sosyal içerme pratiklerine örnek olarak "Government Equalities Office" (Hükümet Eşitlik Bürosu) tarafından hazırlanan plan verilebilir. Bu plan dahilinde işverenlere ve LGBT çalışanlara haklarının ve sorumluluklarının anlatıldığı ve danışmanlık verildiği internet siteleri hazırlanmıştır. İş dünyası için BIS (Business Information Systems) tarafından bir eşitlik ve ayrımcılık dosyası yayınlanmış ve bu dosyaya eşcinsel, biseksüel ve trans çalışanların uğradığı ayrımcılıklar da başlıklar halinde dahil edilmiştir.

Sağlık ve Gündelik Yaşam

Sosyal içermenin başka bir dinamiği de ayrımcılığa maruz kalan insanların sosyal hayata katılımının ve dolayısıyla kültürel ifadenin desteklenmesidir. Çalışmalar göstermektedir ki, Birleşik Krallık'ta yaşlı LGBTİ kişiler bakım evlerinde kendileri için yeterince olumlu bir çevre bulamıyorlar. Ülke genelinde devlet eliyle LGBTİ kişiler için pek çok destek çalışması yapılırsa da, tam manasıyla demokratik bir toplum için yapılabilecek şeyler halen var. Bu bakış açısı ile Devlet "National Health Service" (Sağlık Bakanlığı) idaresi altında LGBTİ hak sahiplerine özel sağlık hizmeti düzenlemesine gitmiştir. Amaç, ayrımcılığa maruz kalanların geri planda kalmadan ve çekinmeden sağlık hizmetlerine başvurmalarını teşvik etmek ve medikal çalışanların bu kişilerin özel gereksinimlerine karşı duyarlılığını ve bilgi-beceri

düzelelerini arttırmaktır. Bunun yanı sıra, LGBTİ hak savunucuları ve aktivistleri için ülke genelinde erişime açık bir iletişim ağı kurulmuştur.

Gündelik yaşama ve sosyal olanaklara homofobik ve transfobik bir dile maruz kalmadan dahil olabilmek adına, toplu taşıma alanında da "Department of Transport" (Ulaştırma Genel Müdürlüğü) idaresi altında bazı geliştirmeler yapılmıştır. Yaklaşık 1 yıl boyunca aktif olarak yapılan çalışmada LGBTİ kişilerin toplu taşıma kullanırken sözlü veya fiziksel tacize, homofobik veya transfobik bir saldırı veya söyleme maruz kalmadan yolculuk edebilmeleri amaçlanmıştır. Bu açıdan, toplu taşıma kollarında çalışan kişilere, nefret söylemine ve nefret suçlarına dair farkındalığı geliştirmek ve gerektiğinde müdahale edebilmek amaçlı eğitimler verilmiştir.

Barınma ve Sivil Toplum

Temel haklar şemsiyesinde yer alan barınma hakkına dönük ihlaller de eşcinsel, biseksüel ve transların yalnızca İngiltere’de değil tüm dünyada sıkça karşılaştıkları problemlerden biridir. Birleşik Krallık bünyesinde bulunan "Department for Communities and Local Government"ın (Topluluklar ve Yerel Hükümet Müdürlüğü) girişimi ile başlayan, konut sektöründeki kurumlarla iş birliğini hedefleyen projenin temel kazanımları içinde ev sahiplerinin muhtemel homofobik ve transfobik davranışlarının önüne geçmek ve LGBTİ kişilerin konut bulmalarını kolaylaştırmak bulunuyor. Böylece, ev sahipleri ve ev arayan LGBTİ’ler nefret suçlarına ve anti-sosyal davranışlara karşı bilinçlendirilme yolu ile sosyal içerme pratiklerine dahil edilmiştir. Öte yandan, Devlet kurumları, nefret suçları ile daha sık karşılaşan translar için gönüllülüğe dayanan bir platformun inşası için, trans haklarını destekleyen oluşumları hem lokal hem de ülke genelindeki yönetimlerle buluşturma çalışması başlatmıştır.

Sosyal Yaşam ve Nefret Suçları

LGBTİ’lerin kısıtlama ile karşılaşmadan parçası olabildikleri eşitlikçi ve adil bir sivil toplum hedefleyen Devlet, İngiltere’de yerleşik önyargı kültürünü ve bundan kaynaklanan davranışları değiştirmek adına da bazı çalışmalar başlatmıştır. Her 10 LGBTİ’den 7’sinin maruz kaldığı nefret suçlarını rapor etmediği yapılan araştırmalarca ortaya konarken, suçların bildirilmemesinin yanı sıra işlenen nefret suçlarının da azaltılması adına bazı programlar düzenlenmiştir. Bunların başında, nefret suçunun yasal tanımının ve kapsamının genişletildiği ve daha ayrıntılı biçimde ele alındığı bir hükümet ve Devlet programının hazırlanması yer almıştır. Suç kapsamında özellikle homofobik ve transfobik nefret suçlarının ele alındığı bu projeyi Birleşik Krallık Adalet Bakanlığı üstlendi. Polisle de işbirliği yapılarak, o zamana kadar işlenmiş ve raporlanmış nefret suçlarının ne kadarının cinsel yönelimleri veya cinsiyet kimlikleri nedeniyle LGBT kişileri hedef aldığına dair bir bilgi haritası çıkarıldı. Bu çalışma esnasında da görüldü ki, spesifik datalara sahip olmak ilerleyen zamanda nokta atışı politikalar belirlemek açısından hükümete ve insan hakları organizasyonlarına en etkili yolları gösteriyor.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans hak sahiplerine cinsel yönelimleri veya cinsiyet kimlikleri dolayısıyla yöneltilen nefret suçları kapsamında yapılan bir başka çalışma da 2012 Olimpik ve Paralimpik Oyunları çerçevesinde idi. Organizasyon boyunca LGBT katılımcılara

karşı işlenebilecek nefret suçlarının önlenmesi ve güvenliklerinin sağlanması devlet tarafından ayrıca bir çalışma konusu oldu ve çeşitli özel önlemler alındı.

Gündelik hayata dair pek çok farklı alanda yenilemeyi veya yeniden yapılandırmayı kapsayan sosyal içerme politikaları Birleşik Krallık ve özel olarak İskoçya'da oldukça öneme sahip. Sadece yasalar çerçevesinde değil, sosyal içermenin tanımından gelen yaşam pratiklerine sirayet etme konusunda da yapılan pek çok plan ve düzenleme mevcut. İskoçya üzerinden bir örnek vermek gerekirse, 2010 yılında ülke içinden 12 öğrenci işe alınarak çevrimiçi kullanılabilir bir uygulama üzerinde çalışmaları istendi. Bu uygulama sayesinde interaktif bir biçimde LGBTI topluluğuna dair sosyal dinamiklerini gözlemek mümkün oldu. Öte yandan, okullarda eğitim gören genç yaştaki LGBTI bireylerin ve ailelerinin yararlanabileceği birtakım kaynaklar oluşturuldu. Özellikle *respectme* internet sitesi üzerinden hem bilgilendirme hem de danışmanlık sağlanıyor; küçük yaşlardan itibaren LGBTI olan ya da olmayan bireyler faydalanabiliyor. Bu portal İskoç Hükümeti tarafından desteklenmekte ve LGBTI bireylere yönelik sosyal içerme politikalarının eğitim ile desteklenmesine gitmesine iyi bir örnek.

ILGA Avrupa Gökkuşuğu Haritası:

<http://www.ilga-europe.org/resources/rainbow-europe/2015>

Hükümet Aksiyon Planı:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/85482/lgbt-action-plan.pdf

İskoçya'da LGBTI Uygulaması:

https://www.lgbtyouth.org.uk/files/documents/Green_Light_Student_Toolkit_web.pdf

Respectme Portalı:

<http://www.respectme.org.uk/>

Hazırlayan: Sinem Seçil

Kaos GL Derneği Gönüllüsü

Kasım, 2015